

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Incllyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
proprietary Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput II. (a) Gregorius IX. Universis Ecclesiarum Prælati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

quia heres repræsentat defuncti personam, & succedit in ejus universale jus, *l. heres 37. ff. de acquir. hered.* unde cum successor in Ecclesia nec personam defuncti repræsentet, nec in ejus jus succedat, immò nec ab ipso causam seu titulum habeat; rectè Alexander in præsentem docet, Episcopum non teneri debita à prædecesore contracta persolvere, nisi ob Ecclesiæ utilitatem, aut necessitatem contracta fuerint.

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa, pro cuius solutione dicendum est, duobus modis posse debitum contrahi à Prælato Ecclesiæ. Primò propter necessitatem proprii patrimonii: secundò propter necessitatem, seu utilitatem Ecclesiæ. In primo casu sola persona contrahentis manet obligata, ex principiis juris supra adductis pro dubitandi ratione; secundo verò casu quicumque successor tenetur debita persolvere, quando Prælati, vel possessor illa contraxit cum solemnitate à jure præscripta; quia censetur nomine ipsius rei, vel Ecclesiæ, & tanquam ejus procurator contractum celebrasse, *cap. sine exceptione 12. q. 2. authent. hoc jus porreclum, C. de sacros. Eccles.* Unde nihil mirum si talis res, vel Ecclesia ex simili contractu obligetur, ex principio juris, quo docetur, procuratorem nomine procuratoris contrahentem obligare illum, cuius procurator est, *l. si pupilli 6. §. 1. ff. de negot. gest. l. 1. §. non autem, ff. de exercit. act.* & per consequens cum

successor teneatur eisdem obligationibus, quibus ipsa res, seu Ecclesia, in qua succedit, erat obligata, ex textu in *cap. ex literis 3. de pignor.* rectè docetur in præsentem, successorem in Ecclesia teneri persolvere debita à prædecesore contracta ob necessitatem Ecclesiæ, non verò teneri ex illis obligationibus, quas ob privatam, & propriam utilitatem prædecesor celebravit. Ex qua distinctione interpretari possunt textus in *cap. significavit, de rescript. cap. dilecti, de foro compet. c. per tuas, de donat. c. per tuas de v. f.* in quibus, quia contractus celebrati fuerant in utilitatem, & gratiam Ecclesiæ, ideo Ecclesia ipsa, & Prælati in ea succedens tenetur eos adimplere, & servare: at verò in *cap. 1. de deposito, cap. 3. de pignor. cap. penult. de fidejuss. cap. 2. de precar.* obligationes non fuerunt contractæ Ecclesiæ gratiæ, & in ejus utilitatem, ideo in illis casibus nec Ecclesia tenetur debita persolvere, nec successor tenetur stare contractibus à prædecesore celebratis. Nec obstat ultimum augmentum ipsius dubitandi rationis; nam debita contracta ab Episcopo Morinensi in præsentem specie non respiciebant primò & principaliter Ecclesiam ipsam, seu ejus fabricam, aut mensam capitularem, aliàs ex ejus bonis solvenda erant; sed secundariò: primariò verò utilitatem Episcopi, & ejus mensam. Unde rectè ex ejus redditibus jubet Alexander III. satisfieri creditoribus.

CAPUT II.

(a) Gregorius IX. *Universis Ecclesiarum Prælati.*

SI quorundam. *Et infra:* Firmiter inhibemus, ne quis præsumat Ecclesiam sibi commissam pro (b) alienis gravare debitis, aut (c) litteras alicui, seu sigilla concedere, quibus possent Ecclesiæ obligari: decernentes si secus fuerit (d) attentatum, ad solutionem talium debitorum Ecclesias non teneri. Si quis autem contra præmissa de cætero venire præsumpserit, ab administratione spiritualium, & temporalium noverit se (e) suspensum.

NOTÆ.

(a) *Gregorius IX.* Glossa marginalis refert alibi legi, *Gregorius III.* sed cum in nulla ex collectionibus præcedentibus reperitur textus hic, verius credo, ejus auctorem esse Gregorium IX. qui noviter præsentem edidit constitutionem, & utiliter. Licet enim aliis Ecclesiæ canonibus prohiberetur indistinctè omnibus Prælati non solum res sacras, *c. 1. de pignor.* verum & temporales res Ecclesiæ specialiter pignori obligare, *cap. nulli, ibi, hypotheca, de rebus Ecclesiæ,* ubi Panormitanus *num. 2.* generaliter tamen res Ecclesiæ, & Ecclesiæ ipsas pro alienis debitis, id est propriis ipsius Prælati, nexui pignoris supponere huculque prohibitum non erat, licet eo casu facile succurreretur Ecclesiæ, aut rescissâ ipsâ obligatione, ex generali principio, quo docetur, alienam rem pignori dari non posse, *l. rem alienam 41. ff. de pignorat.* cum aliis congestis à Vultejo *disp. juris c. 17.* vel petitâ restitutione in integrum, ex textu in *c. 1. cap. auditis, de in integrum restit.* Sed Gregorius cupiens consulere Ecclesiæ ante rem vulneratam, & ne litigiis implicaretur, noviter in præsentem statuit, obligationem rerum Ecclesiæ factam à Prælato pro debitis propriis, seu alienis ab Ecclesia, non valere, & ita obligantem, seu pignori subjicientem res Ecclesiæ, suspendendum esse ab administratione; tam spiritualium, quam temporalium; & jus novum constitui in præsentem, constat ex illis verbis *inhibemus, & decernimus,* quæ jus novum inducunt, juxta Glossam verbo *Decernimus, in Clement. 2. de preb.* cum aliis adductis à Decio in *cap. decernimus, colum. ultim. de judicis.* Navarro in *c. accepta, opposit. 5. n. 8. de restit. spol.*

(b) *Alienis.* Ab ipsa Ecclesia videlicet, propriis verò ipsius Prælati; unde non rectè Glossa in præsentem, Panormitanus *n. 2.* Barbatia *n. 3.* Immolanus *num. 9.* acceperunt textum hunc de Prælato alienam obligationem in se suscipiente; hoc enim illi prohibitum non est, *c. 2. de fidejuss. c. pervenit, de arbitris,* dum cum assiduitate, & negotiationis causâ non fiat, ut probavi in *c. 1. de fidejuss.*

(c) *Litteras alicui, seu sigilla.* Non accipias sigillum in præsentem pro sigillo proprio Episcopi, aut Ecclesiæ Cathedralis, de quo, & ejus forma egit in *c. post 7. de prob. c. inter 6. de fide instrum.* cum non omnis Ecclesia sigillum proprium habeat, sed tantum major Ecclesia, Canonicis, & Capitulo constât. Unde cum in præsentem scribat Gregorius omnibus Ecclesiarum Prælati, & præcipue de inferioribus agat, ut omnes repetentes supponunt, non

potest sigillum hoc referri ad litteras sigillo publico munitas: sigillum enim plerumque significat signum, seu signaculum certis notis impressum, l. 1. §. si pecunia, ff. depositi. l. 12. §. penult. ff. locati, l. 1. in fine, l. 2. §. si dubitetur, l. 4. ff. testamenta quemadmodum, l. ad testium, §. signum, ff. qui testamta. Cicero ad Brutum, ibi: Littere omnes integris signis Pratoribus traduntur. Illustrant Marcellus Donatus ad Suetonium in Claudio, cap. Hopingius. de iure sigil. in princip. §. 3. Sensus ergo Gregorii est, ut si quis Prælatum per litteras, aut per signa propria alicui facultatem dederit obligandi res Ecclesiæ pro suis debitis ab administratione, tam spiritualium, quam temporalium suspensus maneat.

(d) Si secus fuerit attentatum. Ex his verbis deduci videtur, quod si Prælatum litteras, seu sigilla dederit ad obligandam Ecclesiam pro alienis debitis, licet cum effectu obligatio non sequatur, penam tamen suspensionis incurrat; quia ut quid dicatur attentatum, conatus sufficit, l. 3. §. his qui ff. de rem. ar. Prælatum quantum cit ex se delictum perpetravit, cap. si praterea 29. cum sequent. de penit. distinct. 1. quia hominum consilia, non exitus rerum in legibus attenduntur, l. aut facta 16. §. eventus ff. de penis. Hanc sententiam tenuerunt Butrius, & Imbola in presenti. Sed merito contrarium docuerunt Ancharanus num. 3. Zabarella quest. 9 ex vulgari textu in l. 2. ff. de penis, & ex eo, quia ratio presentis prohibitionis est, ne ex tali obligatione Ecclesia lædatur. Sed non sequitur obligatio ratio hæc cessat: igitur & pena cessare debet, ex l. final. ff. quod quisque juris, quam ita expendit Menochius consil. 306. num. 5. Nec contraria sententia favet verbum, attentatum, quo utitur Gregorius; quia licet illud in abstracto conatum significet, attamen plerumque ex verbis precedentibus, seu sequentibus actum perfectum demonstrat: unde in presenti ex illis verbis quæ sequuntur, ad solutionem debitorum, satis innuitur, in presenti agi de actu perfecto, & consummato.

(e) Suspensum. In perpetuum, donec cum eo dispensetur; quia regulariter suspensio quæ in penam delicti ponitur, perpetua intelligitur, l. in servorum 10. ff. de penis: docuerunt Glossa verbo Perpetuum. in cap. ex litteris, de constit. ubi Decius num. 5. Panormitanus num. 10. Si vero ob contumaciam imponatur, ad tempus tantum contumaciae imposita censetur, cap. si quis detinens 16. quest. 7. cap. 1. de matrimonio contratto. Nec in hac suspensione dispensare poterit Episcopus, ut voluerunt Innocentius hic, Ancharanus num. 6. Butrius num. 14. Quia cum dispensatio sit legis relaxatio, cap. requiritis, vers. Nisi rigor, 1. quest. 7. non potest fieri ab Episcopo, cum presentis constitutio Pontificia sit, cap. cum inferior, de majorit. & obed. docuerunt Glossa in cap. cupientes, §. ceterum, verbo Suspensos, de elect. lib. 6. Panormitanus hic, num. 15. Barbosa num. 13. Covar. de matrim. 2. p. cap. 6. num. 15. Hæc autem suspensio privat Prælatus administratione temporalium, & spiritualium, id est ut non possit ipse bona Ecclesiæ administrare in iudicio, vel extra, nec beneficia, aliaque ministeria ecclesiastica conferre; non autem prohibetur Missæ sacrificium, seu alia divina officia celebrare; nam hæc non spectant ad administrationem spiritualem, seu temporalem re-

rum Ecclesiæ: tantum enim Prælatum hic suspenditur ab his, quæ jurisdictionem, seu administrationem continent, ut docent Suarez de censuris disputat. 26. sect. 1. num. 8. Facit textus in extravag. Ambrosio, de rebus Ecclesiæ: ibi: Arrogamine, & administratione sue Ecclesiæ, vel monasterii, cui præsidet in temporalibus, & spiritualibus sit eo ipso suspensus. Unde non est ratio, quare dicamus in presenti, huiusmodi suspensionem celebrantem irregularitatem incurrare, ut repetentes hic communiter docent.

COMMENTARIUM.

EX hac Gregorii constitutione ita exposita, sequens deducitur assertio: Prælati Ecclesiæ proprias multiter obligant pro alienis debitis, & contrasacientes suspenduntur ab administratione in spiritualibus, & temporalibus. Probatur potest hæc assertio ex capite final. de accusat. capite venerabili, de offic. deleg. capite licet, capite ex tua 37. de simon. capite final. 3. quest. 2. capite penult. de fideiuss. Illustrant Cujacius & Barbosa in presenti. Saleo in praxi, capite 71. Suarez de censur. disputat. 31. sect. 1. num. 7. Gibalinus eod. tract. in synopsis censurar. verbo Obligatio, fol. 479. Filiucius in summa, tractatu 17. capite 6. quest. 5. Bonacina de censur. disp. 3. q. 4. punct. 14. Ferdinand. eod. tract. disp. 4. punct. 10. §. 3. num. 4.

Sed hæc assertio difficilis valde redditur sequentibus considerationibus; nam Prælatum ob dilapidationem rerum propriæ Ecclesiæ non suspenditur, sed removetur, & illi quoad administrationem datur coadjutor, capite veritatis 8. de dolo & contumacia, cap. cum l. & A. de re iudic. capite final. de accusat. Tridentinum sess. 21. de reform. cap. 6. quem coadjutorem non evitabit Prælatum etiam si præstet cautionem de indemnitate rerum Ecclesiæ, argumento textus in §. final. Insuper, de suspensis. notavit Glossa in cap. sicut, §. final. de elect. Sed in presenti specie Prælatum res Ecclesiæ pignori subijciendo pro alienis debitis, eas dilapidat: Igitur removendus in totum est, & coadjutor illi dandus, non vero suspendendus. Secundò difficilis redditur hæc assertio, dum in ea docetur, Prælatum obligantem res Ecclesiæ pro alienis debitis, non solum suspendi ab administratione in temporalibus, verum etiam in spiritualibus; nam in eo quis debet puniri, in quo deliquit, cap. nemo, de tempor. ordin. lib. 6. Sed Prælatum in presenti tantum deliquit in administratione rerum temporalium: igitur ab ea tantum suspendendus erat, ut contingit in prodigo, qui bonis tantum interdicuntur, ne patrimonium dissipet, l. is cui 6. ff. de verb. oblig. l. is cui lege 18. ff. qui testamta. Tertio summe difficilis est eadem assertio, dum in ea actus irritatur, hoc est eadem obligatio, & simul pena incurritur; nam ex actu nullo pena non committitur, nec debetur, l. ea, C. si mancipium ita fuerit; quia quod nullum est, nullum producit effectum, l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. capite illud, de iure patron. capite non potest, de reg. jur. libro 6. docent Alciatus libro 5. paradox. capite 13. Gironda de gabel. capite 5. num. 26. igitur si in presenti casu obligatio nulla est, non debet ob eam Prælatum suspendi.

Quibus difficultatibus non obstantibus vera est presentis assertio, cujus ratio ex eo provenit, quod Prælatum dominum non est rerum Ecclesiæ: ratio

sed procurator, *cap. edoceri, de rescript.* seu curator, *l. orphanotrophos, C. de Episcop. & Cleric.* igitur non potest eas obligare pro alienis debitis. Accedit, nam cui inhibetur rem alienare, prohibetur etiam eam obligare, *l. final. C. de rebus alienis*: sed Prælati prohibetur pluribus Ecclesiæ canonibus congestis *in cap. nulli, de rebus Ecclesiæ*, res Ecclesiæ alienare: igitur nec eas obligare possunt; si autem secus fecerint, suspenduntur ab administratione, tam in spiritualibus, quam temporalibus, magna cum ratione: nam quilibet privatur rebus illis, quibus abutitur, potius quam usum sibi concessum utitur, *l. si servus 70. §. si quis servum, ff. de acquir. heredit. cap. privilegia 13. quest. 3.* Sed Prælati obligando res Ecclesiæ pro alienis debitis, abutitur administratione sibi concessa: igitur illa privari debet. Facit exemplum mariti, qui arcetur ab administratione dotis, si eam dilapidaverit, *l. si constante, ff. solut. matrim.* & tutoris, qui remouetur ut suspectus, si bona pupilli dissipet, *l. 1. §. per totum ff. de suspect. tut.* igitur & Prælati dissipando res Ecclesiæ debet suspendi ab earum administratione. Facit etiam in hujus rationis confirmationem celebris textus *in l. Imperator 5. ff. ad Trebel.* ubi propter dilapidationem compellitur pater restituere hereditatem filio, non expectatâ conditione, id est insuper habitâ, ut exponit Valentia *libro 3. illustr. tract. 2. num. 30.* quem sequitur D. Josephus de Retes *libro 5. opuscul. capite 6. num. 13.* Non tamen ex eo textu deducas cum Roderico Suarez *alleg. 4.* filium posse patrem prodigum cogere sibi assignare legitimam in aliqua certa re; nam ut docetur *in l. namque, ff. si quis à parente.* iniquum est ingenuis hominibus auferre rerum suarum administrationem: quem textum contra prædictam sententiam expendit Menchaca *libro 1. illustr. capite 27. numero 3.* Nec contrarium suadet Papinianus *in dict. l. Imperator*; nam in ea specie ex rescripto speciali Imperatoris plura filio permittuntur contra juris regulas. Primò ibi permittitur lis inter patrem & filium, contra textum *in l. lis nulla, ff. de judiciis.* Secundò filio permittitur stare in iudicio, contra textum *in l. si longius 18. ff. de judiciis, l. filius, 9. ff. de oblig. & action.* Tertio ipsi permittitur emolumentum rerum percipere, & patri non acquirere; quæ & alia ex

eo textu deduxerunt. Segura *in ejus repetit. Faber lib. 7. cap. 11. Pichard. ad tit. de acquir. heredit. cap. 15. num. 14.*

Nec obstant difficultates supra expensæ. Non prima, pro cujus solutione discrimen constituendum est inter eum casum, in quo constat de mala administratione; & alium casum, in quo similis dilapidatio tantum præsumitur. Primo casu Prælati retento officio remouendus est ab administratione, coadjutorque illi dandus, ex juribus supra adductis. Secundo verò casu, cum liquidò non appareat de dilapidatione, suspendendus tantum est Prælati, non verò remouendus, *cap. final. de accusat.* quo casu procedit præsens textus; nam ex obligatione facta à Prælati rerum Ecclesiæ, præsumitur tantum dilapidatio, non verò de ea aperte constat. Nec obstat secunda difficultas; nam Prælati, de cuius pœna in præsentia agitur, peccavit in improba administratione rerum Ecclesiæ. Unde juxta supra tradita administratione privandus erat. Et quia ex prava administratione in temporalibus arguitur injusta administratio in spiritualibus; omni administratione suspenditur, *capite final. de excess. Prælat.* Non autem privatur exercitio sacrorum ordinum, aut officii ecclesiasticis, in quibus non peccavit. Nec obstat ultima difficultas, nam pro ejus solutione ita distinguendum est. Aut enim lex respicit tantum effectum, aut factum, seu animum facientis. Primo casu actus invalidus nihil operatur, nec pœna ex eo committitur, *l. 1. ff. de abigeis*; secundo verò casu non curatur de effectu, sed de facto ipso; & ideo plerumque qui facit actum invalidum, ob factum tantum punitur, ut *in l. eum qui duas 18. C. ad leg. Jul. de adult. capite nuper, de bigamis, Clement. 1. de consanguin. & affin. capite si religiosus, de election. in 6. l. si quis legatum 6. ff. ad leg. Cornel. de fals. l. 1. C. de sepulchrorum violat.* Unde cum Gregorius in præsentia, ut hujusmodi obligationes prorsus tolleret, non solum earum effectum improbasset, verum & factum ipsum obligandi; ideo Prælati secus faciens suspensionem incurrit.

Ex hoc textu, & traditis pro ejus expositione, interpretari possunt textus *in capite ex rescripto 9. de iurejurando, capite 3. de pignor. junctis traditis in eorum commentariis, & notis.*

CAPUT III.

Idem Decano & Canonico (a) Tullensi.

Odoardus clericus proposuit, quod cum P. clericus, D. laicus, & quidam alii ipsum coram (b) officiali Archidiaconi Rhem. super quibusdam debitis convenissent, idem in eum recognoscentem hujusmodi debita, sed propter rerum inopiam solvere non valentem, (c) excommunicationis sententiam promulgavit. *Et infra:* Mandamus quatenus si constiterit, quod prædictus O. in totum, vel pro parte non possit solvere debita prædicta, sententiam ipsam sine difficultate qualibet (d) relaxetis, receptâ prius ab eo idoneâ (e) cautione, ut si ad (f) pinguiorem fortunam devenierit, debita prædicta persolvat.